

การพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนากิจการการเรียนรู้
โรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
Developing Academic Affairs Operation of Supervision and Development of
Learning and Instruction at Ban-nongsang School, Amphoe Dong Dong,
Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5

รักพงษ์ บุญศิริ¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีความดีเด่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2) เพื่อพัฒนากิจการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง เป็นการศึกษา และวิเคราะห์จากการศึกษาภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า

1) การดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนา การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ดีเด่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประจำปี 2550-2553 จำนวน

5 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนนาคนวมุขสงเคราะห์ โรงเรียนประชาสามัคคี โรงเรียนเมืองเดช โรงเรียนบ้านเขมเจริญ และโรงเรียนดำรงสินอุทิศ ผลการศึกษาด้านการนิเทศ ทุกโรงเรียนมีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของครู ใช้การวิเคราะห์ระบบงาน มีการทำงานเป็นทีม ตั้งแต่การวางแผนร่วมกัน เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม มีการปฏิบัติงานตามแผน ใช้กระบวนการนิเทศที่หลากหลาย เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2) ด้านการพัฒนากิจการการเรียนรู้ มีการศึกษาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งบูรณาการแบบโครงงาน และการวิจัยในชั้นเรียน ครูได้วิเคราะห์หลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนที่รับผิดชอบ และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีทั้งในและนอกโรงเรียน จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับระดับชั้นและตัวผู้เรียน

3) ด้านการการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง หลังจากศึกษาโรงเรียนดีเด่นทั้ง 5 โรงเรียนแล้วมีการปรับประยุกต์ใช้กับโรงเรียนบ้านหนองแสง โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 3) การนิเทศภายใน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนางานวิชาการด้านการนิเทศ และการจัดการเรียน รู้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง แต่มีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องการปรับปรุงแก้ไขด้านนี้ให้ดีขึ้นโดยการพัฒนาในวงรอบที่ 2

ใช้กลยุทธ์ “การนิเทศภายใน” เน้นการปรับปรุงแผนการเรียนรู้จากบันทึกผลหลังเรียน และพัฒนาการจัดการเรียนรู้รวมถึงเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาสื่อ เน้นการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน และโครงการ ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ในภาพรวมครูโรงเรียนบ้านหนองแสง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศก์และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในระดับมาก

คำสำคัญ : งานวิชาการ การนิเทศ

ABSTRACT

The purpose of this study were to three fold: 1) to investigate the development of academic performance on supervision and successful learning

management of the schools in Det-Udom district under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5, 2) to develop the development of academic performance on supervision and learning management of Ban Nong Saeang School, and 3) to study the satisfaction of the development of academic performance on supervision and learning management of Ban Nong Saeang School. It was a field study analysis.

The research findings were as follows:

1. Five schools namely Nak Samut Songkroh, Pracha Samakki, Mueang det, Ban Khaem Charoen, and Damrongsin Uthit schools were found to be outstandingly successful in the development of academic performance on supervision and successful learning management during the year 2553-2555 B.E. As to the supervision, these schools investigated current state and problems and teacher's needs and applied SWOT technique to their work system analysis. Teamwork, participatory planning in school activities and plans, encouragement of plan implementation were significant employed in their operation. Various techniques in supervision including summing up and systematically reporting at the end of academic year were also employed. For the successful development of learning management,

the study of 2544 B.E. Basic Education Curriculum was carried out. Student-center teaching approach, integration of work project and classroom research, analysis of subject strand curriculums and analysis of individual students done by teachers were promoted. School administrators promoted learning management of the teachers with various strategies. Materials and internal and external learning resources were encouraged and creation of school environments contributing to learning management as well. Measurement and authentic assessment appropriate for student level was also enhanced.

2. For the development of academic performance on supervision and learning management of Ban Nong Saeang School, developmental strategy was employed through three activities including 1) study field trip, 2) operational seminar, and 3) internal supervision. These activities improved the skills of co-researchers in terms of supervision and learning management. However, since particular problems arose from student-centered approach application, internal supervision was needed to be applied in the 2 round of development. This was done through teaching plan improvement including the improvement of the learning management techniques, materials, and work-profile and project work assessment.

3. For the satisfaction of the development of academic performance on supervision and learning management of Ban Nong Saeang School, a high level of satisfaction of all the teachers was found. Also, the given activities of supervision and learning management led the teacher teams cooperated better in school academic affairs and problem solutions. There were found to be more confident in school learning management.

Keywords : Academic, Supervision

บทนำ

การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในประเทศไทยขณะนี้ ส่วนใหญ่เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน โดยมุ่งหวังให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง...” (มาตรา 39) และ “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ ของคณะกรรมการสถานศึกษา...” (มาตรา 40)

แนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ตรงกับแนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและ ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ 2552 : 47) ซึ่งในยุคการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะนำโรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจภายในสถานศึกษา (กมล ภู่งประเสริฐ 2545 : 7-9) หลักการและแนวคิดของการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่าย และแหล่งการเรียนรู้

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีวัดคุณภาพการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

การนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มงานการนิเทศการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการสอน เป็นการบริหารในสถานศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการ (ธีระ รุญเจริญ 2546 : 69) ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างสมบูรณ์มีประสิทธิภาพ กระบวนการนิเทศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น หากสถานศึกษาใดมีกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ และประสิทธิภาพ ย่อมก่อให้เกิดศักยภาพเชิงการบริหาร และเชิงวิชาการ

โรงเรียนบ้านหนองแสงเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบุคลากรครูและนักเรียนจำนวนมากทางโรงเรียนได้พยายามที่จะพัฒนาโรงเรียนในทุกๆ ด้านเพื่อให้นักเรียนเป็นเด็กดี เก่ง และมีสุข แต่ผลการพัฒนาในบางเรื่องยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับกลุ่มเครือข่ายเดชอุดม ประจำปีการศึกษา 2553 ได้แสดงผลการประเมิน

คุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายเดชอุดม (จากโรงเรียนประถมศึกษา 12 โรงเรียน) เปรียบเทียบเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังมีการประเมินอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. กรอบเนื้อหาการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง อำเภอดงดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วย

1.1 การนิเทศ

1.2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2. กรอบกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนรู้อยู่โรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาดูงาน

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.3 การนิเทศภายใน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีความดีเด่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. เพื่อพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะประกอบด้วย

1. ระยะที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีความดีเด่น โดยการศึกษารายการของโรงเรียนของผู้บริหารดีเด่นประจำปีการศึกษา 2550-2553 จำนวน 5 โรงเรียน

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิด ของ Kemmis and McTaggart (1988 : 11-15) มีการ ดำเนินการในลักษณะเป็นวงรอบ (Spiral) 2 วงรอบ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้โรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามจุดประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

ที่มีความดีเด่น จากการศึกษารายการณโรงเรียนของผู้บริหารดีเด่นและผู้บริหารต้นแบบประจำปี 2550-2553 จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนนาคนาสุมทรวงสงเคราะห์ โรงเรียนประชาสามัคคี โรงเรียนเมืองเดช โรงเรียนบ้านแหลมเจริญ และโรงเรียนดำรงสินอุทิศ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการนิเทศ มีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของครูโดยการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ระบบงาน เช่น การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารภายในองค์กร การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT การสร้างเครื่องมือและวิธีการ มีการวางแผนร่วมกันในรูปคณะกรรมการ การทำงานเป็นทีมเพื่อจัดทำแผน/โครงการ/กิจกรรม เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา การวางแผนและกำหนดทางเลือกโดยการกำหนดวัตถุประสงค์ สภาพความสำเร็จ ตัวชี้วัดความสำเร็จ เกณฑ์การประเมิน โดยมีแผน/โครงการ/กิจกรรม รองรับการปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผน โดยการกระตุ้นส่งเสริมให้มีการปฏิบัติงานตามแผน มีการนิเทศหลากหลายเป็นกัลยาณมิตร และการสรุปผลและรายงานผล ดำเนินการเมื่อสิ้นปี การศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตร โดยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการแบบโครงงาน และการวิจัยในชั้นเรียน ในการวิเคราะห์หลักสูตร ครูมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ การวิเคราะห์ผู้เรียนโดยมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน การจัดทำ

แผนการเรียนรู้ โดยครูมีการจัดทำแผน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ และแบบโครงงาน การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้ครูปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ควบคู่กับการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้มีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น ICT Internet วิทยุทัศน์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ สื่อที่ครูพัฒนาเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ และการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน เช่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และมีการวัดและประเมินผลจากสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้น และตัวผู้เรียน เช่น การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลงานนักเรียน และโครงงาน

2. การพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ ด้านการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง มีการดำเนินการ 2 วงรอบ การดำเนินการในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การพัฒนา 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกิดความสนใจกระตือรือร้น และตระหนักเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศ และ 3) พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในทิศทางที่ดีขึ้น การนิเทศภายใน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และมีการนิเทศอย่างเป็นระบบ แต่มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญให้มีความสมบูรณ์ เช่น การพัฒนาสื่อการสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงที่มีความหลากหลาย ดังนั้นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจึงมีความต้องการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การนิเทศภายใน เกี่ยวกับการปรับปรุงแผนการเรียนรู้จากบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยเป็นรายบุคคล มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ICT Internet วิทยุทัศน์ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมใหม่ๆ และมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน และการประเมินผลการเรียนโดยโครงงาน อีกทั้งยังมีการใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสาธิตการจัดการเรียนรู้ และการสังเกตกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และมีการสรุปผล รายงานผลการนิเทศและพัฒนา การเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง รายงานผลการจัดการเรียนรู้ รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อสาธารณชน การจัดนิทรรศการโครงการนักเรียน และการนำเสนอผลงานของครู

3. ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ในภาพรวมครูโรงเรียนบ้านหนองแสงมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองแสง มีคะแนนเฉลี่ย 4.02 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม

เท่ากับ .20 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศการปฏิบัติตามแผน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.27 ($S = .44$) รองลงมา คือ ความพึงพอใจในการสร้างเครื่องมือและวิธีการ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.24 ($S = .43$) ส่วนความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินงานวิชาการด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พบว่า ความพึงพอใจ การจัดทำแผนการเรียนรู้ และความพึงพอใจการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันคือ 4.46 ($S = .50$) รองลงมา คือ ความพึงพอใจการดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.37 ($S = .48$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนบ้านหนองแสง อำเภอดงดง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการนิเทศ ผลการวิจัย พบว่า

1.1 ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือและวิธีการมากขึ้นโดยมีผู้ให้ความรู้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

1.2 ผู้ร่วมวิจัยมีการดำเนินการตามแผนการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

1.3 ผู้ร่วมวิจัยมีการดำเนินการสรุปผลรายงานผลการนิเทศและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2. ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ผู้ร่วมวิจัยมีการศึกษาหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตร สถานศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการวางแผนการ จัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการดำเนิน การปฏิรูป การเรียนรู้ต่อไป

2.2 ผู้ร่วมวิจัยมีการวิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตร สถานศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแล้วนำไปใช้ประกอบในการเขียนแผน การจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.3 ผู้ร่วมวิจัยมีการวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนา ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

2.4 ผู้ร่วมวิจัยมีการจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้อง กับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียน และ ห้องถิ่นใช้กระบวนการเรียนรู้เหมาะกับธรรมชาติ เนื้อหา วิชาเน้นให้นักเรียนฝึกคิด ปฏิบัติจริงใช้สื่อ หลากหลาย และสอดคล้องกับจุดประสงค์ และ เนื้อหา การวัดและประเมินผล

2.5 ผู้ร่วมวิจัยมีการใช้สื่อ และ แหล่งเรียนรู้้อย่างน้อย ดังนั้นจึงควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ภายในห้องเรียน และส่งเสริมให้ครูปรับปรุงพัฒนา สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนการศึกษา นอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในการดำเนินงาน

3. ด้านการประเมินผลความพึงพอใจ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมผู้ร่วมวิจัยในส่วน ที่เป็นครูโรงเรียนบ้านหนองแสงจำนวน 71 คน มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานวิชาการด้าน การนิเทศและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของโรงเรียน

อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยทั้ง 12 ประเด็น คำถามที่ 4.02 สอดคล้องกับงานวิจัยของสมยศ เพ็งผลา (2546 : 1-159) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนคำเม็กวิทยา ตำบลแขงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ครู อาจารย์ มีความพึงพอใจ ในการนิเทศภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ นิเทศภายใน และสามารถเขียนแผน การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ นอกจากนั้นการนิเทศ ภายในโดยการตรวจ และประเมินแผน การเรียนรู้ การสังเกตการจัดการเรียนรู้และประเมินการจัด กระบวนการเรียนรู้ ยังเป็นการกระตุ้นสนับสนุน ให้ผู้รับการนิเทศปรับปรุง และพัฒนาแผน การเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้และปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นการประชุม กำกับ ติดตาม จะทำให้ทราบความก้าวหน้า อุปสรรค และปัญหาการนิเทศภายในที่เกิดขึ้น พร้อมทั้ง สามารถระดมความคิด เพื่อกำหนดแนวทาง ในการปรับปรุง และพัฒนากิจการนิเทศภายในให้มี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของรัชวุฒิ เพิ่มไกรศรี (2548 : 1-252) ได้วิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนาการดำเนินการ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนอมรศิลป์ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้ร่วมวิจัย มีความพึงพอใจในการนิเทศภายใน ผลการประเมิน การนิเทศภายในโดยใช้แบบประเมินกลยุทธ์การ พัฒนาซึ่งภาพรวม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ครูโรงเรียนบ้านหนองแสงยังได้เสนอแนะเพิ่มเติม ต่อท้ายในแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งสามารถ สรุปเป็นรายข้อ ดังนี้

1. การดำเนินงานวิชาการด้านการนิเทศ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูมีความรักสามัคคีและเข้าใจเพื่อนครูด้วยกันเป็นอย่างดี
2. ครูทุกคนภายในโรงเรียนได้ปรึกษาซึ่งกันและกันอย่างเป็นกันเอง
3. เมื่อมีปัญหาภายในคณะครูโรงเรียนบ้านหนองแสงสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาพร้อมกันดี
4. ครูทุกคนเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. กิจกรรมการศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศซึ่งกันและกันเป็นวิธีการพัฒนางานวิชาการทำให้ครูมีประสบการณ์เพิ่มและไม่เบื่อในการปฏิบัติหน้าที่
6. หลังจากการพัฒนาด้วยเทคนิคการพัฒนางานวิชาการแล้วทำให้ครูทุกคนมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การพัฒนางานวิชาการด้านการนิเทศ ควรมีการดำเนินการดังนี้
 - 1.1.1 ควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของครูเพื่อเป็นข้อมูล ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงาน ในกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.1.2 ควรมีการวางแผนและกำหนดทางเลือก ควรมีการวางแผนร่วมกัน โดยมีการประชุมชี้แจง การดำเนินการตามแผน

อย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีการทำงานเป็นทีม

1.1.3 ควรนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนการนำไปใช้ ส่วนการกำหนดวิธีการควรมีการศึกษาขั้นตอนในการดำเนินการอย่างละเอียดและควรมีการสร้างทางเลือกที่หลากหลาย

1.1.4 ควรมีการปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

1.1.5 ควรมีการสรุปผล และรายงานผล เมื่อสิ้นสุดแผนการปฏิบัติงาน ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และการรายงานต่อผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำหลัก “การมีส่วนร่วม” ในการพัฒนาภารกิจในระดับสถานศึกษา เพื่อพัฒนาดำเนินงานงบประมาณ งานบุคลากร การบริหารทั่วไป เพื่อให้ได้รูปแบบในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาการบริหารงานด้านวิชาการ และด้านอื่นๆ ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อพัฒนารูปแบบในการแก้ปัญหาของแต่ละสถานศึกษา แล้วดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.3 สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการดำเนินงานด้านวิชาการ ควรนำหลักการมีส่วนร่วมไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีความสนใจ

2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร
ควรมีการกำหนดทางเลือกหรือกลยุทธ์ที่หลากหลาย
มาใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรร่วมกัน
ของบุคลากร โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วม
ผู้นำองค์กร ควรเปิดใจกว้าง เปิดโอกาสในการ
ดำเนินการ และมีการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วย
อนุเคราะห์ให้ข้อมูลของบุคคลและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องหลายแห่งซึ่งไม่สามารถนำมากล่าวได้
ทั้งหมด ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ในความเมตตากรุณาของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ประธานที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้การดูแลเอาใจใส่
ให้คำปรึกษา และแนวความคิดต่างๆ เพื่อให้
วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ที่สุด และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย
ตลอดมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ
ท่าน ดร.เมธี วิสาพรม นายวิระสิทธิ์ วงศ์วรรณ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนกลาง นายสมบัติ
บุญศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแสง
นายภัทรภณ มนต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาสามัคคี
นายกเดช สมดี ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านแหมเจริญ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา
ในการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้
ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งประกอบด้วย
โรงเรียนนาสมุทรสงเคราะห์ โรงเรียนประชาสามัคคี
โรงเรียนเมืองเดช โรงเรียนบ้านแหมเจริญ
โรงเรียนดำรงสินอุทิศ ที่ให้ความอนุเคราะห์
แก่ผู้วิจัยในการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนเป็นประโยชน์
ต่อการวิจัยอย่างยิ่ง ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ
และคณะครูโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม
และโรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี ในการศึกษา
ดูงานของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ขอขอบคุณคณะครู
นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแสงทุกท่านที่เป็น
ผู้ร่วมในการวิจัย ขอขอบคุณ ดร.วิรัช พรหมสุพรรณ
ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 และ ดร.อรุณ คุณคำ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสำราญ สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 5 ที่ร่วมเป็นวิทยากรประชุมเชิงปฏิบัติการ
ให้แก่ผู้วิจัยและคณะผู้ร่วมวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนบ้านหนองแสง ที่เอื้อเฟื้อ สถานที่
ห้องประชุมและงบประมาณในการไปศึกษาดูงาน
ตลอดจนการอนุญาตให้ครูและนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 และ 6 เข้าร่วมเป็นผู้ร่วมวิจัยและ
ให้ข้อมูลจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จอย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่วิชุดันท์
บุญศิริ คุณพ่อสมบัติ บุญศิริ ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่
เบื้องหลัง ความสำเร็จในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์, 2545.
- กรรณิการ์ สุขเกษม และคนอื่นๆ. นานานวัตกรรมวิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง, 2544.
- กลุ่มเครือข่ายเดชอุดม. ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. อุบลฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 2553.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เลิฟ แอนด์ สิป, 2547.
- เกษม สาหร่ายทิพย์. ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครสวรรค์: โรงพิมพ์นิวสเร็นคร, 2543.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด, 2543.
- _____. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____. การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 (ฉบับสรุป). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- _____. พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : แอลเพลสส์, 2546.
- รัชวุฒิ เพิ่มไกรศรี. การพัฒนาการดำเนินการกำกับติดตามการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนอมรศิลป์ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- วิริยะ บุญยะนิवासัน. มิติใหม่...การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการสู่การปฏิรูปการเรียนรู้และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: เจริญกิจ, 2543.
- วิเศษ ชินวงศ์. “การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ,” วารสารวิชาการ. 4(พฤษภาคม 2544): 22-29.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ศักดิ์สร ดวงดี. การพัฒนาการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนชุมชนบ้านโพนสา อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ศิริพร จิรวรรณกุล. การวิจัยเชิงคุณภาพในวิชาชีพการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท, 2546.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาด และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: เพชรจรัสแสง
แห่งโลกธุรกิจ, 2541.

สมชาย คำปลิว. การศึกษาบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
มัธยมศึกษา อำเภอรามไธสง จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัย
เฉลิมกาญจนา, 2549.

สมยศ เพ็งผลา. การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนคำเม็กวิทยา ตำบลแขงบาดาล อำเภอสมเด็จ
จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2546.

Applewhite, P.B.. **Organization Behavior**. New York: Prentice-Hall, 1965.

Bergeron, Kathleen. “Supervisors, Perceptions of the Process of Supervision with
Counselors Who Utilize Play Therapy,” **Dissertation Abstracts International**.
65 (October 2004): 1259-A.

Berv, Jason Alexander. “Listening to the Students: The Three Rs of Student centered
School Improvement,” **Dissertation Abstracts International**. 63 (December
2002): 2188-A.

Kemmis, S and, Mc Tahart. **The Action Research Planner**. Geelong : Deakin University
Press, 1990.

William H. Burton and Leo J. Brueckner. **Supervision: A Social Process**. 3 rd ed.
New York: Appleton-Century-Crofts, 1965.

Cogan, Morris L. **Clinical Supervision**. Boston: Houghton-Mifflin, 1973.